

Казки на ніч

АНСЬКОЮ ДОЧКОЮ ОЖЕНИВСЯ І СВОГО ТЕСТЯ

ЯК ІВАН З ПАНСЬКОЮ ДОЧКОЮ ОЖЕНИВСЯ

Був в одного пана дурний Іван (той, який у грубі палив), а той пан мав дуже красиву дочку, і всі до неї сваталися, сваталися навіть до неї крулі. Але той ш не хотів задурно віддавати її, хто сватався, то він казав: "Я ні за кого не віддам, тільки за Бога". Присватався один полковник до неї (той найстарший, який є при регенті), і той батько так каже: "Я її не віддам, тільки за Бога". Дурний Іван палив у грубі, а той полковник питає в него: - Івасю, скільки тут кавалерів було? А він відповідає: - Вже було чотирнадцять з одного боку і з другого чотирнадцять. А той пан знову питається: - І скільки то разом буде? - Двадцять вісім. - Но, то каже, - дурний, а вгадав! Але той дурний знову каже: - Прошу пана, я ту дочку сам візьму... Пішов той полковник до регента і каже: так і так, дурний Іван казав, що він того пана великого дочку візьме... Але ті усі регенти з'їхалися знову до пана, вахтмірши приїжджали і офіцери, і той полковник знову назад приїхав, а пан не хоче дочку віддавати, каже: - Я її віддам тільки за Бога... Всі повиходили, і той полковник також вийшов, і питаються Івана: - Івасю, як ти можеш взяти ту дочку? - Я її візьму, - каже, - але нехай пани віддадуть мені свою одежу. Той полковник віддав свій палаш, свою одежу, а сам поїхав додому, але щоб панна не знала. А той дурний Іван вбрався і виліз на гору, на ту Клебаніву гору, і в дванадцятій годині почав стукати на горі. Раз постукав, а батько питає: - А хто то? А Іван каже: - То я, Господь Бог, прийшов по твою дочку. Батько зрадів і каже: - Бачиш, стара, таки Господь Бог прийшов по нашу дочку... А Іван знову каже: - В другій годині буду з твоєю дочкою шлюб брати. Полотнами, - каже, - вистеліть дорогу від самої церкви до вашого замку, і щоб уся Вінниця приїхала на мій шлюб, дерева позасажували по обидва боки до самої церкви. У другій годині злізає Господь Бог з гори з панночкою вже шлюб брати. Але до хат не зайшов, бо не хотів, щоб его всі бачили, бо ж сам Господь Бог, - сказав, аби заклали дванадцятю коней, червоними биндами повбирали коси і аби стріляли до самої церкви. Повсідалися молоді на той повіз і їдуть. Взяли вони шлюб і знову їдуть вже назад. вона каже: - Йой, Господе Боже, поволі їдьте, бо там дурний Іван в буді сидить. А Іван каже: - Твій батько дурний, твоя мати дурна, ти з дурним Іваном шлюб взяла. Вона почала плакати, заломила руки: "Ой, тату, що ви мені зробили! Ви ж казали, що то Господь Бог, а то дурний Іван!" Коли приїхали від шлюбу, не хочуть Івана до хати впустити. Але шаржа вся встановила, мусять пустити до хати, бо вже шлюб взяли. Батько поїхав до найстаршого ксьондза радитися: "Духовна особа, порадь мені. Я гадав, що то Господь Бог прийшов по мою дочку, а то був дурний Іван, що в грубі палив". - Глупий ти, пане. Де Господь Бог може дочку взяти! Я тобі нічого не пораджу, видно другому Господу Богу присягала, то вже присяг ніхто не зломить... Приїхав батько додому і нічого тому Івану не хоче дати, ані землі, ані грошей. А Іван з тою дочкою вже полюбилися і дитинку придбали. А батько мав дуже багато худоби і овець, і наказав тому Івану дурному пасти, взяв его до череди. А вони обидвоє змовилися, та жінка з чоловіком, він худобу пас, а потім загнав її до убору (а було їх двісті шістьдесят п'ять) і всіх подушив, тільки одну залишив. Коли батько прийшов до Івана, то вже не називав его Іваном, тільки сином: "Сину мій, дитино, навіщо ти мені таку шкоду зробив? Та ти ж мені всю худобу подушив!" - Е, тату мій коханий, то звір прийшов до хліва та й подушив. Пішов батько до хліва, чи дійсно звір подушив. Коли він зайшов до хліва, той звір з хліва втік (а то Іван привів вовка, а вівці сам подушив). Коли приїхав пан до старої, почав плакати: "Немає вже моїх овець". А потім каже: - Зятю мій коханий, сину! Знаєш, дитино, що є ще вісімдесят штук товару, будеш знову худобу пасти (але господарки ему не дає). Той пасе худобу, дивиться, йде купець великий дуже, з грішми. Іван і каже ему: - Купи, пане, в мене худобу. Дивиться пан до пастуха, файно вбраний, сам, як пан, і питається: - А скільки хочеш? - Дві тисячі. - Ні, тільки півтори. От дав пан ему півтори тисячі грошей за товар, і той пастух з тим паном пігнав той товар двадцять п'ять миль. Цілий тиждень не було дурного Івана (а він зі своєю жінкою змовився). Батько шукає — нема ні Івана, ні товару. Ходять один день, другий,

третій день шукають, і на четвертий, і на п'ятий день шукають, а на шостий день приходить Іван, такий обдряпаний, такий наглий... Жінка его питає: - Чоловіче, де ти ходив, бідний мій! Батько прийшов: - Сину, де худоба поділася? - Ой, тату, та худобу злодії вкрали. - А чому ж ти дав? - Мене взяли, руки, ноги зв'язали й до сосни прив'язали... Зажурився пан. Бо в него немає вже ані овець, ані худоби. Тільки залишилося двадцять коней. Та й наказав Іванові вести коней на нічліг. Він тих коней пігнав, побачив злодіїв і їм всіх коней продав. Взяв сімсот ринських за них і всі ті гроші заложив до того полковника. Бо вони мали таку згоду, що вони тими грішми мали поділитися за те, що пан той дав Івану своє вбрання до шлюбу. Тільки прийшов Іван додому, а жінка питає: - Чоловіче, де ти ходив? (А вони знову змовилися). Та прийшов знову батько, такий заплаканий вже: "Де ти, зятюку, подів худобу мою?" - Та злодії їхали верхами і забрали всіх коней, а мене прив'язали до коня верх сідла і завезли мене далеко в ліс, а самі повтікали з кінями... - Но, Іване, нехай би ти пропав на ціле життя! Ти всю мою господарку змарнував. Не хочу я тебе знати! Але той пан дуже великі гроші мав. От жінка з чоловіком знову змовилися обоє, полягали вночі і домовилися: "Ягусю, я зроблю тепер так: викопаю яму й у ту яму ляжу та й помру. А тато великі гроші мають, вони мені на катафалк гроші складали". І от прийшов батько: - Де зять? Жінка й каже: - Десь пішов там на піджарок до льоху картоплю брати. А він ту яму викопав, широка і висока була, дошки поклав, такий катафельок зробив, і сам вбрався, буцімто він уже помер. А жінка прийшла до батька і каже: - Тату, вже чоловік помер. Але батько не пішов до него, пішов до своїх братів (братів мав панських). Один був дуже розумний, другий дурний. Він і каже: - Брате мій коханий, дочка — шельма, й зять — шельма, пішли, хоча б поховаємо його! Вони пішли до Івана, хотіли поховати як жебрущого діда, вивезти й поховати, але дочка почала плакати: - Я з ним присягала, треба его поховати як найліпшого пана. З'їхалися ксьондзи й офіцери, але дочка батька підмовила, аби шмат грошей дав ксьондзам. Ксьондзи почали розглядати Івана чи ще ноги м'які. А жінка каже: - Смердить вже, можна его ховати. Батько і собі понюхав, а він хап! За носа, носа й відкусив. Третій той брат — дурніший — собі заглянув, - а він хап! І носа відкусив і тому, вже третьому. Той третій каже: - Мені носа відкусив! Другий брат каже: - І мені носа відкусив! Батько каже: - І мені носа відкусив! Ну що тут робити — вже всі без носів, без худоби, вже нічого немає. Тоді Іван встав. І зробився Іван господарем, бо вже всім носи повідкушував. А той пан з тієї жадоби пішов пукатися та й втопився з того всього. А Іван став великим паном, а на старості ще й куркулем став (а такий був дурний та бідний). І прожив дев'яносто один рік. Коли Іван помер, всі замислилися, чи то він куркулем був, то его треба вимурувати, чи він був святим. Але він пролежав два тижні і вже почав смердіти. Взяли его й так поховали. Але він не був Господу Богу вірний, бо тестю велику прикрість зробив. На тому світі, як він помер, ним всі чорти дрова возили, і так буде навіки — поки світ буде, то він у небі не буде.

Записано Осипом Роздольським у с.Лешнів (сучасної Львівської обл.), від господаря Демчука в 1895 році. Стиль запису збережено.